

گزارش تحلیلی مزارع گندم استان اصفهان

تاریخ تنظیم: ۱۳۸۶/۰۳/۱

وضعیت جغرافیایی استان اصفهان

استان اصفهان با مساحتی حدود ۱۰۷ هزار کیلومتر مربع بین ۳۰ درجه و ۴ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۳۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۳۶ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۳۱ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. این استان در مرکز ایران واقع شده و از شمال به استانهای مرکزی، قم و سمنان و از جنوب به استانهای لرستان و چهارمحال و بختیاری محدود است. استان اصفهان از نظر آب و هوایی به سه منطقه معتدل گرم و سرد تقسیم بندی می شود.

سیمای کشاورزی استان اصفهان

مجموع اراضی مورد بهره برداری استان اصفهان حدود ۵۳۶ هزار هکتار می باشد که ۵ درصد مساحت استان را تشکیل می دهد. از مجموع کشتهای آبی ۸۳ درصد سطح زیر کشت را محصولات زراعی و ۵۱ درصد از کشت محصولات زراعی را غلات تشکیل می دهد.

طرح افزایش تولید و خودکفایی گندم

در سال زراعی ۸۶-۸۵ سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان با هماهنگی بیشتر واحدهای اجرائی و سازماندهی فعالیت های لازم جهت حمایت کشت گندم برنامه ریزی لازم جهت نظارت بر ۱۱۲۰۰۰ هکتار گندم آبی و ۱۸۰۰۰ هکتار گندم دیم را در دستور کار کلیه بخش های فنی، اجرائی و خدماتی قرار داد. متوسط عملکرد گندم آبی استان از سال های ۸۱-۸۰ تا سال زراعی ۸۶-۸۵ در جدول وضعیت کشت استان (جدول ۱) آمده است. متوسط عملکرد گندم آبی در سال ۸۱-۸۰، ۳۸۸۴ کیلوگرم در هکتار و به ترتیب در سالهای بعد به ۴۳۳۹ (۸۲-۸۱)، ۴۸۱۷ (۸۳-۸۲)، ۴۵۷۱ (۸۴-۸۳) و در سال ۸۵-۸۴ به ۵۰۳۵ کیلوگرم را در هکتار افزایش یافت.

جدول ۱: وضعیت کشت، تولید و خرید گندم استان اصفهان (سال زراعی ۸۵-۱۳۸۰)

ردیف	سال زراعی	سطح زیر کشت گندم آبی (ha)	سطح زیر کشت گندم دیم (ha)	تولید گندم آبی (تن)	تولید گندم دیم (تن)	جمع تولید گندم آبی و دیم (تن)	عملکرد گندم آبی (kg/ha)	عملکرد گندم دیم (kg/ha)	میزان خرید (تن)
۱	۸۰-۸۱	۸۳۷۱۰	۱۹۸۵۳	۳۲۱۳۶	۱۷۳۷۰	۳۴۲۵۰۶	۳۸۸۴	۸۷۵	۱۶۴۱۲۵
۲	۸۱-۸۲	۱۰۱۳۰۹	۲۱۶۹۴	۴۳۹۱۰۰	۲۰۷۰۳	۴۵۹۸۰۵	۴۳۳۹	۹۵۵	۲۹۰۴۰۵
۳	۸۲-۸۳	۱۰۷۳۸۰	۲۰۵۲۰	۵۱۷۲۴۴	۱۸۴۶۱	۵۳۵۷۰۵	۴۸۱۷	۹۰۰	۳۷۰۰۰۰
۴	۸۳-۸۴	۱۰۹۷۵۷	۲۲۱۶۵	۵۰۱۶۱۸	۱۴۵۸۲	۵۱۶۲۰۰	۴۵۷۱	۶۵۸	۳۷۲۰۳۲
۵	۸۴-۸۵	۱۱۱۴۵۰	۱۷۸۰۰	۵۶۱۲۵۰	۱۹۰۵۲	۵۸۰۳۰۲	۵۰۳۵	۱۰۷۰	۴۵۱۱۴۱
۶	۸۵-۸۶ (پیش بینی)	۱۱۲۰۰۰	۱۸۰۰۰	۵۹۹۰۰۰	۲۰۷۰۰	۶۱۹۷۰۰	۵۳۴۸	۱۱۵۰	۵۲۰۰۰۰

با توجه به سهمیه ۳۸۱۰۰۰ تن خرید گندم برای استان اصفهان در سال ۸۶-۸۵ این استان تمامی تلاش خود را جهت

تحقق اهداف برنامه در مرحله کاشت بکار بست.

به منظور تحقق برنامه‌های افزایش تولید و خرید گندم استان کلیه پروژه‌های بهزراعی در قالب طرح مدیریت اصولی مزارع در کلیه شهرستانهای استان سهمیه بندی و اجرا گردید. از جمله پروژه‌های مرحله کاشت، انجام آزمون خاک عناصر ماکرو و میکرو بوده است. آزمون های خاک نشان می دهد مواد آلی خاک های استان در مناطق گرم بین ۰/۸-۰/۱، مناطق سرد بین ۱،۷-۰/۵، و در مناطق معتدله بین ۱/۳-۰/۱. متغیر می باشد. به طور کلی خاک های مناطق گرم دارای بافت نسبتا سبک و EC خاک اکثرا بیش از ۸ دسی زیمنس بر متر می باشد. در مناطق سرد بافت خاک از سبک تا سنگین متغیر می باشد و بسیاری از خاک های این مناطق کوهپایه ای و سنگلاخی می باشد، EC اکثر خاکها نیز مناسب می باشد. خاک های مناطق معتدله نیز از جلگه ای و حاصلخیز و از بسیار سبک تا بسیار سنگین با زهکشی های مناسب و نامناسب متغیر می باشد. EC خاک ها نیز به سمت نواحی شرقی اصفهان افزایش میابد و به طور کلی به استثناء این مناطق که سطح وسیعی را تشکیل می دهد سایر نقاط از شوری نسبتا مناسبی برخوردار است

بیمه

در سال زراعی ۸۶-۸۵، ۴۹۴۳۴ هکتار گندم آبی و ۱۴۰۰۰ هکتار گندم دیم بیمه شده است .

الف- مناطق معتدله استان: سطح زیر کشت گندم آبی ۷۴۰۰۰ (۶۸ درصد کل گندم آبی) و سطح زیر کشت گندم دیم صفر. عملیات متداول شامل تخریب مرزها ، تسطیح ، شخم، خرد کردن کلوخه ها تسطیح نسبی ، مرز بندی، پخش کود ، بذر پاشی، زیر خاک کردن بذر و کود، نهرکشی ، ترمیم مرز ها پخش کود سرک، تغذیه برگه، مبارزه با علف های هرز ، آفات و برداشت محصول می باشد.

عملیات تهیه زمین:

عملیات تخریب مرز ها و تسطیح با توجه به نوع کاشت (تناوب)، با گاو آهن برگرداندار، کولتیواتور پنجه غازی و تیغه پشت تراکتوری انجام می گیرد.

عملیات شخم در این شهرستان ها عمدتاً توسط حدود ۹۰۰۰ دستگاه گاو آهن برگرداندار سه خیش و چهار خیش یک طرفه و در برخی اراضی کشاورزی با توجه به ورود تراکتور های سنگین وارداتی با گاو آهن برگرداندار دو طرفه و در تعدادی از واحد های تولیدی بزرگ با استفاده از دیسک سنگین با دو تردد (عملیات کم خاک ورزی) و در سطح کمی با کولتیواتور پنجه غازی انجام می گیرد. این عملیات در مزارع تک کشتی و دو کشتی در تاریخ های متفاوتی صورت می گیرد. به طور کلی از اوائل مهرماه شروع و تا اوسط آبان ادامه دارد. در مناطقی که دارای محدودیت زمانی جهت کشت بعدی می باشند و یا با محدودیت ماشین آلات روبرو باشند ممکن است کیفیت عملیات شخم کاهش یابد ولی به طور کلی عملیات شخم در این مناطق مناسب میباشد.

عملیات خاک ورزی ثانویه:

این عملیات در این مناطق توسط حدود ۱۶۰۰ دستگاه دیسک و حدود ۴۵۰۰ دستگاه کولتیواتور پنجه غازی و هرس دندان میخی صورت می گیرد. البته در بخشی از اراضی از تکنولوژی های جدید برای مثال روتوتیلر و سیکلو تیلر استفاده میشود. عملیات تسطیح نسبی و صاف کردن مزرعه در صورت نیاز بعلت کوچکی قطعات زراعی از تیغه پشت تراکتوری ، هرس دندان میخی و ماله استفاده می شود و در واحد های تولیدی بزرگ ار لندر استفاده می شود.

این عملیات از اواخر مهر شروع و تا اواسط آذر ادامه دارد. وقوع بارندگی های زود هنگام در نیمه دوم آبان موجب گردید عملیات تهیه بستر و کاشت با تاخیر انجام پذیرد و در این سطوح عملیات خاک ورزی مناسبی صورت نگرفت.

عملیات کاشت:

تاریخ کاشت مزارع عمدتاً از ۸/۱ / آغاز و تا ۹/۳۰ / ادامه دارد. کاشت گندم توسط ۱۶ دستگاه کمبینات، ۱۸۰ دستگاه خطی کار غلات و ۱۱۰۰ دستگاه کود پاش سانتریفوژ صورت می گیرد. ارقام مورد کشت عمدتاً شامل سپاهان، بک کراس روشن، پیشتاز، شیراز، مهدوی، قدس و لاین ۴ می باشد. در سال ۸۶-۸۵ از ۸۸۱۸ تن بذر گواهی شده، ۵۷۸۷ تن در مناطق معتدله توزیع شده است. همانطور که اشاره گردید بارندگی زود هنگام در آبان ماه موجب تاخیر در کاشت سطحی حدود ۲۰۰۰۰ هکتار گردید. که انتظار می رود با کاهش شدید عملکرد در این مزارع روبرو باشیم. سطحی حدود ۱۰۰۰۰ هکتار نیز در این مناطق کشت نگردیده است.

عملیات داشت:

پخش کود سرک با کود پاش سانتریفوژ و یا با آب آبیاری صورت می گیرد.

مبارزه با علف های هرز با روش های تغییر تناوب، کشت ماخار، استفاده از شعله افکن و مبارزه شیمیائی صورت می گیرد. به عنوان مثال کشت صیفی بجای گندم جهت مبارزه با علف هرز جو دره در قسمتی از مناطق آلوده ترویج شده است. ولی بطور کلی مبارزه شیمیائی سهم عمده ای را به خود اختصاص می دهد. مبارزه با علف های هرز با سموم شیمیائی و با استفاده از سمباش های پستی تراکتوری بوم دار و موتوری پستی صورت می گیرد. مبارزه با سن گندم با استفاده از سمپاش های توربو لاینر زراعی و سمپاش های پست تراکتوری لانس دار و سایر سمپاش های موجود انجام میشود. تامین و تدارک سموم مورد نیاز در سال جاری خوب بوده لیکن نوسانات چوی و باد و بارندگی موجب به تعویق افتادن عملیات سمباشی در بسیاری از نقاط گردیده است. در شهرستان های این مناطق در سال زراعی گذشته بارنگی قابل ملاحظه ای در سه ماه اول پائیز وجود نداشته است ولی در سال جاری در این مدت بیش از ۷۰ میلیمتر بارش اتفاق افتاده و درصد زیادی از کشت ها با تاخیر شدید در اسفند ماه انجام گردید. به طور کلی حجم بارش در مقایسه با سال قبل کمی کاهش یافته و عدم سابقه بارش در آبان ماه طی درازمدت بارندگی، کشاورزان را غافلگیر نمود.

مناطق سرد استان:

سطح زیر کشت گندم آبی ۲۱۰۰۰ هکتار و سطح زیر کشت گندم دیم ۱۴۰۰۰ هکتار گزارش شده است.

عملیات تهیه زمین:

عملیات شخم در این شهرستان ها توسط حدود ۵۲۰۰ دستگاه گاو آهن برگرداندار، ۳۱۵ دستگاه گاو آهن قلمی و ۱۱ دستگاه گاو آهن بشقابی انجام می گیرد. به طور کلی از اواسط شهریورماه شروع و تا اوائل آبان ادامه دارد. در مناطقی که دارای محدودیت زمانی جهت کشت بعدی می باشند و یا با محدودیت ماشین آلات روبرو باشند ممکن است کیفیت عملیات شخم کاهش یابد ولی بطور کلی عملیات شخم در این مناطق به علت خرده مالکی بودن اراضی، سنگلاخی بودن، فرسودگی تراکتورها و ماشین آلات، فشردگی کار به علت محدودیت زمانی برداشت سیب زمینی و جغندر قند و... موجب می گردد تا کیفیت عملیات شخم و تهیه بستر در حد ایده آلی نباشد در مزارعی که کشت قبلی آن سیب زمینی یا جغندر قند می باشد بهبود وضعیت خاک و برداشت با دستگاه موجب می گردد تا لزومی به شخم عمیق با گاو آهن برگردان دار در بسیاری از موارد نباشد و تنها با عملیات خاک ورزی ثانویه نسبت به تهیه بستر اقدام می نمایند.

عملیات خاک ورزی ثانویه:

این عملیات در این مناطق توسط حدود ۲۴۶ دستگاه دیسک و حدود ۸۱۸ دستگاه کولتیواتور مزرعه صورت می گیرد. این عملیات از اواسط شهریور شروع و تا اواسط آبان ادامه دارد. وقوع بارش های برف در اواسط آبان موجب گردید عملیات تهیه بستر در سطحی از مزارع انجام نگیرد.

عملیات کاشت:

تاریخ کاشت مزارع عمدتاً از ۷/۱ آغاز و تا ۸/۳۰ ادامه دارد. کاشت گندم توسط ۳۸ دستگاه خطی کار غلات و ۱۷۶ دستگاه کود پاش سانترفیوژ و مابقی توسط دست صورت می گیرد. ارقام مورد کشت گندم آبی عمدتاً شامل الوند، امید و ارقام سرداری، آذر ۲ و بومی جهت کشت دیم مورد استفاده قرار می گیرد. در سال ۸۶-۸۵ از ۸۸۱۸ تن بذر گواهی شده، ۱۴۰۰ تن در مناطق سرد توزیع شده است. همانطور که اشاره گردید بارش زود هنگام در آبان ماه موجب عدم کاشت سطحی حدود ۴۰۰۰ هکتار گردید. سطحی حدود ۴۰۰۰ هکتار نیز از مزارع گندم دیم کشت نگردید.

عملیات داشت:

مبارزه با علف های هرز عمدتاً بصورت شیمیائی صورت می گیرد، آلودگی مزارع مناطق سرد نسبت به سایر مناطق بیشتر می باشد. تامین و تدارک سموم مرد نیاز در سال جاری خوب بوده لیکن نوسانات چوی و بارندگی موجب به تعویق افتادن عملیات سمبازی در بسیاری از نقاط گردید. به طور کلی در شهرستان های این مناطق عمدتاً در سال زراعی جاری بارندگی قابل ملاحظه ای در سه ماه اول پائیز نسبت به سال گذشته وجود داشته است. مقایسه سه ماهه اول و دوم نشان میدهد، در اکثر مناطق در سال زراعی گذشته بیشتر بارش در زمستان لیکن در سال جاری در پائیز اتفاق افتاده است و در اکثر شهرستان ها نسبت به مشابه سال قبل میزان بارش (پائیز و زمستان) کمتر می باشد.

مناطق گرم استان:

سطح زیر کشت گندم این مناطق ۱۰۰۰۰ هکتار و عملیات تهیه زمین توسط ۱۰۰۰ دستگاه گاواهن برگرداندار و ۲۱ دستگاه گاواهن قلمی صورت می گیرد. عملیات خاک ورزی ثانویه توسط ۱۸۱ دستگاه دیسک و ۴۹۱ دستگاه کولتیواتور مزرعه صورت می گیرد. تاریخ کاشت از دهم مهرماه شروع و تا بیستم آذر ادامه دارد. ارقام مورد کشت شامل کویر، قدس پیشتاز و اخیراً لاین ۴ جهت مناطق شور در اختیار کشاورزان قرار گرفته است. مبارزه با علفهای هرز در بهمن ماه شروع و تا اسفند ماه ادامه میابد. از مشکلات این مناطق عدم وجود ارقام کاملاً سازگار به مناطق خشک، کم آب و کویری می باشد و تناوب صیفی جات موجب می گردد تا آب مورد نیاز مراحل آخر رشد گندم در اختیار صیفی جات قرار می گیرد. که لزوم معرفی ارقام مقاوم به خشکی خصوصاً مقاوم به تنش آب آخر را می طلبد. کمبود ماشین آلات و تراکتور از مشکلات عمده این مناطق می باشد. در سال جاری تا پایان زمستان از وضعیت بسیار بهتری در بارندگی نسبت به سال گذشته برخوردار بوده اند. تاریخ برداشت گندم در این مناطق از اوائل خرداد (نائین) شروع و تا بیستم تیر ماه ادامه دارد.

تغذیه گیاهی:

در سال جاری تامین و تدارک کود های شیمیائی (ازت_فسفر) مناسب بوده و نسبت به سال گذشته بهبود یافته است. یکی از مشکلات تولید گندم در استان کمبود کود پتاس می باشد که فاصله زیادی بین میزان مورد نیاز و سهمیه

تخصیص یافته وجود دارد. کود ازته سرک در مراحل پنجه رنی، به ساقه رفتن و مرحله ظهور خوشه (شکم خوش) توصیه می گردد. در مناطق با بافت خاک سبک، متناسب با شرایط، بر مراحل تقسیط، طی مرحله رشد ساقه افزوده می گردد. میزان مصرف کود متناسب با شرایط آب و خاک و پتانسیل تولید هر منطقه متفاوت میباشد، با توجه به توسعه ارقام پر پتانسیل به طور متوسط ۳۵۰ کیلو گرم کود ازته مصرف می گردد.

استفاده از عناصر ریز مغذی در مزارع استان از رشد خوبی برخوردار بوده و در سال جاری بالغ بر ۱۰۰۰۰ هکتار در مناطق مورد نیاز مساعدت و ترویج شده است. و بیش بینی می شود بیش از ۷۰۰۰۰ هکتار تغذیه برگی در کل مزارع گندم انجام پذیرد.

مهندسین ناظر:

در سال جاری ۱۶۳ مهندس ناظر در مزارع گندم پذیرفته شدند که با نظارت کامل سازمان نظام مهندسی، مدیریت ترویج و مدیریت زراعت سازمان به نحو کاملاً موثری بر مزارع با عملکرد پائین نظارت می نمایند.

برداشت:

برداشت گندم از تاریخ هفته اول خرداد در مناطق گرم و کویری آغاز و تا تاریخ اواسط شهریور در مناطق سرد ادامه دارد. دهم تیرماه تا اوائل مرداد ماه اوج مرحله برداشت گندم می باشد. طی برنامه تنظیمی امسال ۱۲۵ کمباین مهاجر و ۲۵۰ کمباین داخلی در برداشت مزارع گندم شرکت می نمایند ۲۳۳۵۳ هکتار از مزارع گندم استان نیز به صورت دو مرحله برداشت می گردد که ۱۵۳۰۰ هکتار به صورت دستی و ۸۰۰۰ هکتار با دروگر موجود انجام می گیرد. به بیان دیگر ۷۹/۶۵ درصد گندم آبی با کمباین، ۶/۹۹ درصد با دروگر و ۱۳/۳۶ درصد با دست برداشت می گردد.

میزان خرید و مقایسه با سال قبل:

این استان در سال ۸۵-۸۴ توانست با یاری خدا بیش از ۴۵۰ هزار تن گندم مازاد بر نیاز را خریداری نماید. در سال جاری که شرایط آب و هوایی موجب کاهش سطح زیر کشت و تاخیر در کاشت شده است، نمی توان میزان خرید مشخصی را پیش بینی نمود. در ابتدای سال زراعی جاری این سازمان برنامه ریزی خود را جهت ۵۲۰ هزار تن خرید گندم، به شهرستان های تابعه ابلاغ نموده است. شواهد موجود نشان میدهد تحقق خرید سال گذشته به سختی امکان پذیر است.

وضعیت آب و هوایی در سال زراعی تا زمان برداشت:

به استثناء بارش های زود هنگام در مناطق سرد و معتدل که موج عدم کشت و تاخیر در کاشت قسمتی از سطوح گندم کاری استان گردید . در سایر بارش های انجام شده از نظر میزان و پراکنش در وضعیت خوبی قرار داشته است. از دیگر مشکلات می توان به سرمازدگی بیش از ۸۰۰۰ هکتار مزارع گندم اشاره نمود که بین ۲۰ تا ۱۰۰ درصد متغیر می باشد.

تجزیه و تحلیل نهائی از وضعیت گندم در سال زراعی جاری و مقایسه با سال های قبل:

- ۱) ۵ تا ۷ هزار هکتار از کشت گندم آبی انجام نشده است.
 - ۲) حدود ۴۰۰۰ هکتار از کشت گندم دیم انجام نشده است.
 - ۳) حدود ۲۰ هزار هکتار از سطوح با تاخیر کشت شده است
 - ۴) حدود ۱۰ هزار هکتار در بستری نامناسب کشت شده است.
 - ۵) حدود ۱۰ هزار هکتار با تاخیر شدید کشت شده است.
 - ۶) ۸ هزار هکتار با سرمازدگی هائی از ۱۰ تا ۱۰۰ درصد روبرو بوده اند.
- هیچ کدام از موارد فوق در سال گذشته وجود نداشته است ، اگر چه متناسب با شرایط بحران سال جاری مدیریت ویژه ای جهت به حد اقل رساندن خسارت در مناطق مختلف اعمال شده است لیکن نمی توان تولید قابل ملاحظه ای نسبت به سال گذشته انتظار داشت اگر چه برنامه خرید استان و انتظارات بر روی ۶۰۰ هزار تن تنظیم شده است.